

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstro-Ogrsko: za celo leto 3 krone, za pol in četrt leta razmerno; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računani naročnino z ozirom na visokost poštne. Naročnino je plačati naprej. Posamezne številke se prodajajo po 6 vin.

Uredništvo in upravnitvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje stev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastoj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torej zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (insetov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primeroma zniža.

Stev. 48.

V Ptuj v nedeljo dne 1. decembra 1907.

VIII. letnik.

Iz boja.

„Klerikalstvo“ in „ultramontanstvo“, — kolikokrat se čuje v zadnjem času te dve besedi! In na drugi strani zopet dve besedi: „napredek“ ter „svobododomelnost“.

Dva svetova ležita v teh besedah, dva svetova, ki sta popolnoma drugačna, ki se razlikujeta kot noč in dan. Neizobraženo ljudstvo seveda ne pozna bistva, globoki pomen teh besed. V teku stoletij duševno zanemarjeno ljudstvo misli ne „vero“, kadar se govori o „klerikalizmu“. Ako se pokliče slabega duhovnika na red, vpijejo zaslepljeni ljudje že, da je „vera v nevarnosti“ in da se napada „sveto krščanstvo“. In kako velikanska je vendar razlika med pravo vero in klerikalizmom! Prava vera, — v evangeliju jo najdemo, iz nesmrtnih Kristovih besed nam donj, stari pošteni duhovniki so jo nam učili! Klerikalizem pa se ne briga za to živo vero. Odršenika, on se drži mrtvih črk, on hoče uresničiti i posvetno nadvlado duhovništva, on ne mara pridigarjev ljubezni, temveč zahteva politikarjev v kuti...

Klerikalizem je organizacija pravih bogotajcev. Kajti klerikalizem žre dan za dnevom na temeljih krščanstva, na fundamentu prekrasne naše vere. Več pohižjanja in brezverstva kakor deset „framazonov“ listov napravi en sam duhovnik, ki se zagreši nad nedolžno deco ali ki politikuje raz prižnice ali ki trga križe iz grobov! Velik del naše politikujoče duhovščine postaja z vsakim dnevom bolj podoben starožidovskim farizejem, katere je Jezus tako krepko bičal... Ko bi nacarenski sin mizarja Jožefa zopet na svet prišel, — ali mislite, da bi ga naša klerikalna politikujoča duhovščina spoštovala? Ne, — on, ki ni imel prostora, da bi trdno svojo glavo spočil, bi jim bil preveren. On, ki je ustvaril prvo zapoved ljubezni, bi jim bil predober, premili, bi jim premalo politike uganjal... Uprli bi se mu zopet in klic bi zopet zadonel: Križajte ga! To je klerikalizam! Na delu, ne na besed-

dah ga izpoznamo! Šroke sloje ljudstva je tako poneumil, da ne poznajo več dobro od slabega. Klerikalci obžalujejo še danes zločinškega župnika Ilesiča iz Bolfenga, tiste pa, ki so po svoji dolžnosti zločine odkrili, zatirajo in proklinjajo. Pred nami leži pismo, ki ga je pisala brčkone Ilesiču blizu stoječa ženska nekemu naprednjaku in v katerem je vsaka druga beseda kletev. Svojega lastnega otroka bi ti poneumjeni ljudje žrtvovali pohotnemu kutarju, samo da bi mu dopadli. Ko bi ne bilo orožnikov, zažgali bi naprednjakom hišo nad glavo in pobili bi jih s sekirami. Kajti neumnost in fanatizem korakata roka v roki!

To je klerikalizem! In zdaj vprašamo vsakega treznega mislečega človeka: kaj ima to z vero opraviti? Ali ni tako počenjanje naravnost naprotno veri in verskemu čuvstvu? Edino klerikalizem ruši versko poslopje, ruši cerkve, odganja ljudi od Božje službe, trga zaupanje do duhovščine iz ljudskega srca! Kajti geslo klerikalizmu je in ostane beseda:

„Herr, lass Dornheit regnen über Land, dann ist die Macht in unsrer Hand...“

Z neumnostjo zmagojuje klerikalci! Zmagojujejo? Da, skoraj se nam dozdeva, da prihajajo zopet časi teme. Duh cesarja Jožefa II. je izginil in nadomesti ga duh Luegerjev. Dunajski župan Lueger, vodja strastnih klerikalcev je imel te dni govor, v katerem je pričel prav strupeni boj proti šoli. Šola je v nevarnosti, na šolo se valijo trume klerikalstva in zato treba poklicati vse svobodno misleče na krov. Šola nam je bila vedno sveta stvar! Narod pa, ki izroči šolo srednjoveškemu klerikalstvu, tak narod je podoben samomorilcu. Vsi torej na krov!

Kakor vihar gre skozi našo državo. 60 letnico praznuje presvetli naš cesar. Pač z žalostnim srcem se mora visoki starček ozirati na svoje narode. Vse jim je žrtvoval, svojo srčno kri jim je podaril, — ali miru ni mogel dati. Kajti kler-

ikalstvo dela nemir! Kakor so v najboljših naših farah zanesli mladi farški petelini preprij boj, tako je tudi v splošnem. Boj hočeje, boj zahtevajo, boj je njih cilj!

Zato pa tudi mi ne moremo mirovati. Dolžni smo to bodočnosti. Slabi, ničvredni bi bili, ko bi ne branili šolo! Proklinjali bi na naših grobčih, ko bi ne varovali svojo mladino. Držimo torej trdno svojo zastavo napredka, — glavo pokonci in naprej v boju!

Politični pregled.

25. november! Velepomembni dan je to, kajti pred desetimi leti je tega dne divjal boj po ulicah avstrijskih mest, puške so pokale in dva mlada človeška trupla sta ležala v svoji krvi na tleh... Zakaj? Iz Poljskega se je poklicalo ošabnega zlahčiča Badenija, moža, ki je bil navajen galških šeg. Z železno roko je hotel zatreti napredno ljudsko misel. Surovo nasilje mu je bilo več kot vsa pravičnost... In zato krvavi boji? Ja, dva človeška bitja sta izdihnili svojo mlado dušo edino zato, ker je bila avstrijska politika zavožena, ker se ni ozirala na ljudske zahteve. S puškami se je leta 1897 hotelo dokazati, da ima ljudstvo za plačevati, drugače pa gobec za držati... In državna zbornica? Ali je v teh vročih dneh spala? Ne, ni spala! Predsednik državne zbornice je bil takrat duševni bratec nasilneža Badenija, poljski zlahčič Abrahamovicz. In zgodilo se je, kar ni bilo opazovati v nobeni zbornici sveta: Abrahamovicz je poklical policaje v zbornico in s policijsko silo so nesli pogumne zastopnike ljudstva iz dvorane... Abrahamovicz je omadeževal, onečastil zbornico. Zdjaj pa je 10 let od tega najsrmatnejšega dneva v avstrijski zgodovini. In isti Abrahamovicz, kateremu se je reklo, da spada v ječo, je zdaj — minister. Res, človeku krvavi srce, ko vidi avstrijsko politiko v takem blatu. Ali je čudno, ako so pozdravili napredni poslanci z najhujšimi psovkami nasilneža Abrahamovicza? Temni,

Kadar gorè potujejo...

Povest od sovraštva in ljubezni.

Spisal Karl Bienenstein.

(3. nadaljevanje.)

Ko je prišel Toni v vas, vstopil je ravno Zagorjan v gostilno. Pri temu je bila stvar z varstvom hiše ravno nasprotna. Prazil je sam na domačijo, medtem ko je poslal Roziko v cerkev. Ali ko je videl prihajati svojo hčerko po griču, vzela je klobuk in šel po najkrajši stezi v vas.

Toni se Zagorjana ni ravno razveselil; vedel je namreč: ako je Zagorjan že v vasi, potem je morala biti Rozika gotovo že doma in ne bi jo mogel več danes videti. Ali kaj bi si mislila? Kakšne skrbi in žalosti si delala? Saj Toni je poznal skrivno bojazan ljube, kateri je domača žalost vsa vero na trajno srečo vzela. Kaj naj bi napravil? Premišljeval je nekaj časa in prišel do sklepa: hotel je iti k Zagorjanovi hiši; morda bi se najdla prilika, da izpregovori par besedi z Roziko. Njene očeta se ni bilo treba bati, kajti pred deveto uro bi ta gotovo ne prišel iz gostilne; stari hlapec pri Zagorjanovih, Štefan, in stara dekla pa itak nista bila nevarna; ni se bilo treba bati izdajstva.

Toni je šel po isti stezi, kakor preje Zagorjan. V začetku je hitro korakal, ali potem je postala pot tako

strma, da je le polagoma navzgor prihajal. Tako je prišel večer. Ko je korakal Toni čez zadnji grič, bil je le še vrhunec Samskegore v dnevi svetlobi in se je svetil kot baklja proti nebu, ki je postalo že temno in se okrasilo z zvezdicami.

Previdno se je držal Toni ob robu gozda, ki je bil tesno pri hiši. Od svojega prostora je videl ravno k vodnjaku; tja bode morala priti Rozika po vodo, da napoji živino. Mirno je stal in čakal. Iz hlevov je prihajal ropot živine. Potem pa je postajalo vedno bolj mirno in Toni je prestrašeno izpoznal, da je bila živina že napojena in kmljena; torej ne bode ta večer Rozike več vidil.

Potihoma je zaklel in se vznemirjeno za brke prijel. Kaj naj napravi? V hišo vendar ne sme! Kako naj da Roziki znamenje? Na noben način ne sme tukaj ostati. Šel je za hišo okoli hleva in se prilizil poleg domačega vrteca ter prišel do prostega pašnega prostora pred hišo. In zdaj — skoraj bi od veselja zavriskal — zdaj je opazil Roziko, ki je sedela na klopi pred hišo, roki v naročju, in zrla sanjavo v mračni večer. Zadbja svetloba iz Samskegore ji je olepšala lici in se ljubejšje je bilo nežno deklško obličje v okvirju svojih temnih las. Trenutek dolgo je gledal Toni z veselimi očmi to sliko; nikdar še se mu ni Rozika tako ljubka zdela, kakor ravno zdaj, ko je stal na sovražnem posestvu. Potem pa je tiho zaklical: »Rozika!«

Deklica je pogledala prestrašeno navzgor. Ali se ji je sanjalo? Ne, zdaj je čula klic že drugič in vidila tudi postavo za vrtom. Obraz se ji je razveselil, srce pa ji je pričelo biti; najraje bi od veselja zavpila in vzletela v njegove objeme. Ali treba je bilo biti previdno. Dala je Tonitu znamenje, da naj se vrne v gozd. Fant je vbogal, medtem ko je šla Rozika v hišo in vprašala mati, je-li ta še kaj potrebuje. Mati ni zahtevala ničesar; rekla je le otožno: »Le pojdi malo na zrak. Moj Bog, kako dolgo še in tudi ti ne bodeš zahtevala več svežega zraka. Zrak na pokopališču je najboljši.«

Globoko je vzdihnila Rozika in stopila v mračni večer. V par minutah jo je že Toni vroče objel in strastni poljubi so dokazali njuno srečo.

Rozika je naslonila glavo ob njegovo ramo in ga vprašala s svetlimi očmi: »Kaj pa ti je danes v glavo prišlo?« — »Ja veš,« je odgovoril, »mislim sem si, da bodeš zopet celi teden žalostna in se bodeš celo jokala. To pa ne smem misliti.« — »Malo sem itak že jokala,« je priznala s smehljajem. — »Tako, potem moram pa oči posebno kaznovati,« menil je Toni, stisnil Roziko v roke in jo poljubil na trepalnice ter čelo.

»Ali malo truden sem tudi,« je rekel Toni, »saj se lahko malo vsedeva; ali imaš malo časa?« — Rozika je prikimala in pričela sta si svoje dogodke pripovedovati. »Ne vem,« je končal Toni, »ali sluti moj oče kaj ali ne? Danes se mi je to že dozdelo. Sicer pa nič ne de.«